

ترجمه و چاپ در ایران، تحت امتیاز
انتشارات وایلی توسط انتشارات آوند دانش

WILEY

فلسفه

FOR
DUMMIES

www.ketab.ir

نوشته‌ی مارتین کوهن

برگردان: مهدی شفقتی

آوند دانش

سرشناسه: کوهن، مارتین، ۱۹۶۴ - Cohen, Martin

عنوان و نام پدیدآور: فلسفه/ نوشته‌ی مارتین کوهن؛ برگردان مهدی شفقتی؛ ویراستار رعنا باباخانلو.

مشخصات نشر: تهران: آوندانش، ۱۳۹۱.

مشخصات ظاهری: هفده، ۴۷۸ ص.

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۷۱۱۴-۸۳-۷

یادداشت: عنوان اصلی: Philosophy For Dummies, c۲۰۱۰.

موضوع: فلسفه - مقدمات

شناسه افزوده: شفقتی، مهدی، ۱۳۵۱ - مترجم

رده بندی کنگره: ۱۳۹۱ ۱۳۹۸/ک۲۱ BD

رده بندی دیویی: ۱۰۰

شماره کتابشناسی ملی: ۲۷۷۷۹۴۳

آوندانش

فلسفه

نوشته‌ی مارتین کوهن

ویراستار: رعنا باباخانلو

صفحه‌آرا: مهدی دوستی

شمارگان: ۲۰۰ جلد

نشانی دفتر و مرکز پخش: ابتدای خیابان پاسداران، خیابان گل نیسی، خیابان ناطق نوری، بن‌بست طلایی، پلاک ۴

تلفن: ۲۲۸۹۳۹۸۸، نمابر: ۲۲۸۷۱۵۲۲

فروشگاه: ضلع جنوبی پارک قطریه، خیابان روشنایی، خیابان شهاب، نبش روشنندان، پلاک ۲۵، تلفن: ۲۲۳۹۵۲۹۳

سندوق پستی: ۱۹۵۸۵/۶۷۳ شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۷۱۱۴-۸۳-۷

قیمت: ۱۷۵۰۰۰ تومان

کلیه‌ی حقوق این کتاب نزد ناشر محفوظ است

محدودیت مسئولیت / سلب مسئولیت از ایجاد ضمانت: هیچ مسئولیت یا ضمانتی متوجه ناشر یا نویسنده در قبال دقت یا کامل بودن متن این اثر نیست و صریحاً از تمامی ضمانت‌ها، شامل و نه محدود به، ضمانت مناسب بودن برای هدفی خاص، سلب مسئولیت می‌کنند. به‌واسطه‌ی فروش یا مواد تبلیغاتی هیچ ضمانتی ایجاد نخواهد شد یا تعمیم نخواهد یافت. توصیه‌ها و راهکارهای ارائه‌شده در این اثر ممکن است برای هر موقعیتی مناسب نباشند. این اثر با استناد بر این تفاهم فروخته می‌شود که ناشر درگیر هیچ‌گونه کار حقوقی، حسابداری یا هرگونه خدمات حرفه‌ای دیگر نمی‌شود. چنانچه مشاوره‌ی حرفه‌ای موردنیاز باشد، از خدمات یک فرد حرفه‌ای باید بهره گرفته شود. نه ناشر و نه نویسنده نباید در قبال صدماتی که از این ناحیه حادث می‌گردد مسئول باشند. این مطلب که به سازمانی یا وبسایتی در این اثر ارجاع داده و/یا به‌عنوان منبع احتمالی اطلاعاتی بیشتر معرفی می‌شود نباید به‌معنای آن باشد که ناشر یا نویسنده اطلاعات یا توصیه‌هایی را که سازمان یا وبسایت ارائه می‌کنند صحت می‌گذارد. علاوه‌براین، خوانندگان باید از این مطلب آگاه باشند که وبسایت‌های اینترنتی که در این اثر فهرست شده‌اند ممکن است در جفافصلی که این اثر نوشته شده است تا زمانی که خواننده می‌شود، تغییر کنند یا محو شوند.

فهرست مطالب در یک نگاه

مقدمه	۱
بخش ۱: فلسفه چیست؟	۷
فصل ۱: فلسفه با چه مسائلی سر و کار دارد؟	۹
فصل ۲: کشف اهمیت فلسفه	۲۷
فصل ۳: به چه کسی فیلسوف می‌گویند؟	۴۹
بخش ۲: تاریخ فلسفه	۶۷
فصل ۴: مروری بر مکاتب فلسفی عصر باستان	۶۹
فصل ۵: عبور از سده‌های میانه و ورود به عصر جدید	۸۵
فصل ۶: نگاهی به فلسفه‌ی مشرق زمین	۱۱۹
فصل ۷: آشنایی با «ایسم‌ها»	۱۳۵
بخش ۳: پیچ و مهره‌ی فلسفه	۱۵۷
فصل ۸: آشنایی با قلمروی منطق	۱۵۹
فصل ۹: شناخت دانش	۱۸۵
فصل ۱۰: جدا کردن حقیقت از افسانه	۲۰۱
فصل ۱۱: تفسیر زبان	۲۲۱
بخش ۴: کنکاش در روان، خودآگاهی و اخلاق	۲۴۵
فصل ۱۲: واکاوی مفهوم غریبی به نام روان	۲۴۷
فصل ۱۳: مروری بر اصول اخلاقی و پای‌بندی به اخلاق	۲۶۷
فصل ۱۴: فلسفه‌ی سیاسی	۳۰۹
فصل ۱۵: در جستجوی آزادی	۳۴۳
فصل ۱۶: زیبایی‌شناسی و ارزش‌های انسانی	۳۶۱
بخش ۵: فلسفه و علم	۳۹۱
فصل ۱۷: از علم باستان تا فلسفه‌ی جدید	۳۹۳
فصل ۱۸: واکاوی علم جامعه	۴۰۹
فصل ۱۹: کندوکاوی در حقیقت علمی و جریان‌های رایج در علم	۴۳۵
بخش ۶: بخش ده‌تایی‌ها	۴۵۷
فصل ۲۰: ده کتاب مشهور فلسفه و جان کلام آن‌ها	۴۵۹
فصل ۲۱: ده معنای فلسفی برای به فکر وا داشتن شما	۴۶۷

مقدمه

فلسفه برای دامیزا فلسفه برای آدم‌های گنگ! راستش را بخواهید، این دو مقوله اصلاً با هم جور در نمی‌آیند. فلسفه برای آدم‌های اهل تفکر، شاید! فلسفه برای نابغه‌ها. بله، چنین عنوانی را می‌پسندم. اما فلسفه برای آدم‌های گنگ، نه خیر، ابداً. برای این که فلسفه منزلت خاص خودش را دارد: شأن خاصی که به جای خودش رفیع و بلندمرتبه است. موافق نیستید؟ هر روز از چند جغرافی‌دان یا شیمی‌دان یا ستاره‌شناس دوران باستان، نه فقط از روی اهمیت تاریخی، بلکه از آن رو که هر کدام از ایشان مرجع اندیشه‌ی بشر بوده‌اند، با شور و اشتیاق نقل قول می‌شود؟ اما به یقین از فیلسوفان عصر کهن دقیقاً به همین دلیل نقل قول می‌کنند. در دنیای امروز چند رشته یا موضوع علمی را سراغ دارید که می‌توانند به صرف تجدید چاپ رسالات و مقالات قدیمی و بدون نیاز به تولید مطالب نو همچنان به حیات خویش ادامه دهند؟ ولی در مورد فلسفه چنین امری صادق است. ما خواندن آثار یک فیلسوف باستانی یا حداقل فیلسوف ارجمندی را که امروز در قید حیات نیست بیشتر می‌پسندیم تا گوش سپردن به جدیدترین نظرات استاد زنده‌ای که به احتمال زیاد هزار سال دیگر حتی کسی از وی یاد نخواهد کرد.

پس، آری، فلسفه وجه جدی و سنگینی دارد که مناسب آدم‌های جدی و سنگین است. اما این فقط یک طرز نگرستن به فلسفه است. فلسفه، در عین حال و بر خلاف تصور اکثر آدم‌ها، موضوع بسیار جذاب و شیرینی است. از هر چه که بگذریم، چند کافه‌ی اهل جغرافیا در دنیا وجود دارد؟ یعنی پاتوق‌های جوانان دوست‌دار جغرافی در کافه‌های گوشه و کنار شهر؟ تعدادشان زیاد نیست. اما پاتوق‌های فلسفی تا دلتان بخواهد فراوانند و امروزه چند دانشجو را می‌توان یافت که رشته‌ی تربیت معلم را، مثلاً در درس شیمی برای خردسالان، با اشتیاق و علاقه بر می‌گزینند؟ اما رشته‌ی فلسفه برای خردسالان (یعنی گروه سنی کمتر از هفت سال) در میان دانشجویان تربیت معلم طرفدار فراوانی پیدا کرده است و خود بچه‌ها هم عاشق این درس شده‌اند.

چیزی که توجه بیشتری به خود جلب می‌کند آن است که همین «بچه‌ها» استعداد زیادی در فلسفه از خود بروز داده‌اند. و به همین دلیل است که انتشار کتابی با عنوان فلسفه برای مبتدیان یا برای اهل کوچه و بازار اصلاً طرحی کوچه بازاری نیست. مسائل اصلی فلسفه و آرای اصلی فلسفی به همه‌ی آدم‌ها تعلق دارند، و اگر فلسفه از دیرباز همچون تندیس سنگینی استوار و به پایه‌های خود چسبیده بوده، اگر بیش از حد به زبان مبهم و متکلف خاص خودش آغشته بوده - همه‌ی آن اصطلاحات عجیب و غریب لاتینی - پس همین‌ها دلایلی کافی هستند برای آن که فلسفه را یکی دو پله پایین‌تر بیاوریم، و به جایی بازگردانیم که زادگاه اصلی‌اش است، یعنی عرصه‌ی عمومی، یعنی کوی و برزن شهر، تا همه بتوانند از آن سر در بیاورند و با آن انس بگیرند. امیدوارم تا پایان این کتاب شما را

متقاعد ساخته باشیم که شما هم می‌توانید «فلسفه بورزید» - و نیز شما را مجاب کرده باشیم که بعضی از اساتید فلسفه (که شاید کتاب‌های ملال انگیزشان در گذشته رغبت شما را به این رشته سست کرده باشد) آن قدرها هم که خود می‌اندیشند به موضوع اشراف ندارند. فکر می‌کنید آرزوی بنیان افکنی در سر پرورنده‌ام؟ خوب، آری، همین‌طور است. ولی اساس فلسفه همین است. به همین دلیل است که فلسفه حائز اهمیت است. و از همین روست که همه‌ی آدم‌ها باید از آن خوشه‌ای برچینند.

درباره‌ی این کتاب

فلسفه از مجموعه کتاب‌های دامیز دو خوان رنگین در پیش روی شما می‌گسترده. اول، حقایق بنیادین ۳۰۰۰ سال فلسفیدن انسان - یعنی همان پیچ و مهره‌های فلسفه. و دوم، مجموعه‌ای از فنون و روش‌های برخورد با مسائل و پرسش‌های ظریف. همین شیوه‌ها هستند که به فلسفه ارزش می‌دهند و سودمندش می‌سازند. زیرا از تمام آنها می‌توان به خوبی در سرتاسر زندگی روزمره بهره جست و نه فقط برای حل مسائل سنتی فلسفه.

قواعد رعایت شده در این کتاب

برای آن که بیشترین بهره را از این کتاب بگیرید، از چند عرف پیروی کرده‌ام:

- ✓ حروف مایل را برای نگاشتن و برجسته ساختن واژگان و اصطلاحات غربی که در ادامه‌ی متن توضیح می‌دهم به کار برده‌ام ...
- ✓ فرازهای جداگانه (که درون کادرهای طوسی رنگ چاپ شده‌اند) حاوی بریده‌های شیرینی از آثار کلاسیک فلسفی هستند، و بعضی جاها در ترجمه‌ی انگلیسی آنها که همگی از ترجمه‌های معیار در دوران معاصر هستند، دست برده‌ام تا خواندنشان آسان‌تر باشد.
- ✓ از ذکر مکرر تاریخ رویدادها، مثلاً تاریخ‌های مهم مربوط به زندگی فیلسوفان و انتشار کتاب‌های آنان، پرهیز کرده‌ام مگر آن که در مطلبی ذکر یک تاریخ ضرورت مستقیم داشته باشد.

آنچه که لازم نیست بخوانید

کتاب حاضر به پنج بخش اصلی تقسیم شده و طبق عرف همه‌ی کتاب‌های دامیز، به پایان آن بخشی نیز با عنوان بخش ده‌تایی‌ها افزوده‌ام. به نحو مشابهی، در هر فصل، برای تنوع در ارائه‌ی مطلب و ذکر مثال‌های زنده، متونی را در کادرهای طوسی رنگ آورده‌ام، و از سوی دیگر، هر مبحث اصلی را پس از معرفی و تشریح کلی، در مباحثی ریزتر بسط داده و از زوایای مختلف به آن نگریسته‌ام. این سبک نگارشی، هم تشویقتان می‌کند و هم شما را قادر می‌سازد که پیوسته از درون

و بیرون به یک مطلب بنگرید و درباره‌اش تأمل کنید. هیچ نیازی نیست که این کتاب را صفحه به صفحه شخم بزنید. فقط کافی است آرا و اندیشه‌هایی را که در آن مطرح گردیده، مورد به مورد و بحث به بحث دنبال کنید. و در این کار عجله نداشته باشید بلکه پس از مطالعه‌ی هر مبحث توقف کنید و درباره‌ی آنچه که خوانده‌اید، به دقت بیندیشید!

در آغاز بسیاری از مطالب کتاب، نمادهای تصویری متعددی را نیز خواهید یافت که مختارید به آنها دقت کنید یا بی‌اعتنا از کنارشان بگذرید: امیدوارم از نماد «فکر نادرست» خوشتان بیاید که البته بیشتر به شوخی می‌ماند و هرگاه به نماد «آزمایش فکری» برخوردید، مطلب مقابل آن را از دست ندهید.

تصورات خنده‌دار

این کتاب را با چند پیش‌فرض درباره‌ی خوانندگانش نگاشته‌ام:

- ✓ مشتاق به فراگیری بیشتر در رشته‌ی فلسفه هستید حتی اگر اطمینان کامل نداشته باشید که چگونه باید راه خود را در این رشته بیابید؛
- ✓ ذهن بازی دارید و آن را به آرای آلوده به تعصب - به ویژه آرای فلسفی - انباشته نساخته‌اید؛
- ✓ به کشف روابط میان سنت‌ها و آرای گوناگون فلسفی علاقه‌مندید؛
- ✓ در برابر این عقیده موضع نمی‌گیرید که فلسفه حوزه‌ی بسیار گسترده‌ای از دانش بشری است، و از علوم طبیعی گرفته تا جامعه‌شناسی و حتی دروس سختی دوره‌های معهود دانشگاهی را در بر می‌گیرد.

امیدوارم فراتر از اینها هیچ پیش‌فرضی در ذهن خود نپرداخته باشم. این کتاب متعلق به شماست چه هفت ساله باشید چه هفتاد ساله، چه مدرک دکترا داشته باشید چه نمایندگی مجلس شغلان باشد.

ترتیب مباحث این کتاب

حالا کمی بیشتر با بخش‌های شش‌گانه‌ی کتاب آشنا شویم.

بخش یکم: فلسفه چیست؟

چه موضوعی جالب‌تر از این جستار برای آغاز مطالب کتاب حاضر می‌توان تصور کرد! اما صادقانه باید بگویم «تعریف مفهوم فلسفه» دشوارتر از آن است که در ظاهر امر به نظر می‌رسد. تفسیر من از

فلسفه با تفسیر اکثر فیلسوفان فرق دارد هر چند که دیگری نیز هستند که معتقد باشند فلسفه ابزاری عینی و عملی برای رسیدگی به مسائل واقعی زندگی است. این بخش از کتاب اهداف کلی و «دامنه‌ی» فلسفه را توصیف می‌کند و آنچه را که امروزه «علم» می‌نامیم به سر جای اصلی‌اش باز می‌گرداند - یعنی به قلب موضوع. و بخش مزبور با شرح شیوه‌هایی به پایان می‌رسد که برای آن که «کارست» عملی فلسفه - کاربرد فلسفه به مثابه یک فعالیت عینی - را آغاز کنید، به آنها نیاز خواهید داشت.

بخش دوم: تاریخ فلسفه

این بخش همه‌ی آنچه را که درباره‌ی گفته‌ها و بحث‌ها و حتی کارهای فلاسفه در گذشته باید بدانید شرح می‌دهد. این بخش از کتاب به سراغ سرچشمه‌های بسیاری از مباحثات عالم فلسفه در یونان و چین باستان می‌رود و تاریخ فلسفه را تا جدیدترین ایسم‌های بغرنج فلسفی (مانند اگزیستانسیالیسم و بوئیلیتاریانیسم) دنبال می‌کند و همه جا می‌کوشد مباحثات فلسفه را به زبان ساده و در فرامتن خاص خودشان تبیین کند.

بخش سوم: پیچ و مهره‌ی فلسفه

این بخش از کتاب به مثابه «دستورالعملی» برای کاربرد درست فلسفه است - چگونه از «منطق» به خوبی استفاده کنیم، چگونه به مسائل مختلف پی ببریم (به جای آن که تصور کنیم به موضوعی پی برده‌ایم و بعدها دریابیم که اشتباه کرده بوده‌ایم!) و چگونه از همه‌ی چیزهایی که کشف کرده‌ایم فاصله بگیریم و به این حقیقت واقف شویم که هنوز چیز زیادی درباره‌شان نمی‌دانیم. چنین کاری به باز کردن پیچ و مهره‌های دستگاه فلسفی‌مان می‌ماند، ولی، صبر کنید، این کار هم چندان بی‌فایده نیست. مشکل اینجا است که هیچ کس (هنوز) به درستی نمی‌داند چگونه می‌توانیم همه‌ی چیزهایی را که «قبلاً می‌دانستیم» دوباره کنار هم نهمیم.

بخش چهارم: کنکاش در روان، خودآگاهی و اخلاق

بدون شک، این بخش ارزشمندترین میحث کتابی است که پیش رو دارید، چرا چنین ادعایی دارم؟ زیرا این بخش کتاب به مبحث ارزش‌ها می‌پردازد. و اگرچه این سخن قدری «موعظه آمیز» می‌نماید، رویکرد بخش مزبور به هیچ روی تجویز و ترویج ارزش‌های اخلاقی خاصی نیست، بلکه از دیدگاه اخلاقی، فلسفه‌ی وجودی بسیاری از پدیده‌های موجود در تمدن بشر را و اما می‌کاود، مثلاً می‌پرسد «هنر چیست؟» یا این که آیا نیروهای اقتصادی همواره در جهت خیر انسان عمل می‌کنند یا نه.

بخش پنجم: فلسفه و علم

فیلسوفان قدری با دیده‌ی ظن و تکذیب به علم می‌نگرند. اصلاً بسیاری از دوره‌ها و کتب مقدماتی در رشته‌ی فلسفه و تعداد قابل توجهی از دانشگاه‌ها «فلسفه‌ی علم» را فلسفه در معنای اخص کلمه نمی‌دانند - و معتقدند که جستار اخیر به کتاب (یا درس) مجزایی تعلق دارد که فاصله‌اش با فلسفه‌ی محض بسیار زیاد است. در این بخش کتاب بحث خواهیم کرد که چنین دیدگاهی خیلی ساده‌انگارانه است. واقعیت آن است که امروزه علم به شکل روزافزونی در خط مقدم جبهه‌ی فلسفه قرار گرفته و فیلسوفان سنتی با زحمت می‌کوشند به صف همکاران خود در حوزه‌ی علم بپیوندند، همکارانی که به خیال آنان در کار خود عملگراترند. از ماجرا عقب نیفتید - این بخش را مطالعه کنید و به این قبیل مباحثات کلان نوظهور ملحق شوید!

بخش ششم: بخش ده‌تایی‌ها

همه‌ی کتاب‌های د/میز با این بخش به پایان می‌رسند. بخش ده‌تایی‌ها در کتاب حاضر، خود مشتمل بر دو فصل کوتاه است که در آنها معماهای فلسفی و سوسه‌انگیز و گزیده‌هایی خواندنی از متون فلسفی به خواننده تقدیم گردیده‌اند.

نمادهای به کار رفته در این کتاب

برای راهنمایی شما در خلال مطالعه‌ی این کتاب، از نمادهای تصویری متعددی استفاده شده است. در تمام عناوین د/میز، این نمادها شیوه‌ی ثابتی برای جلب توجه شما به مطالب مهم، مطالب جالب، و نیز مطالبی هستند که باید به آنها توجه جدی داشته باشید.

مطالب اساسی که شایسته‌ی تأمل بیشتر هستند.

مطالبی که ارزش به خاطر سپردن دارند - بهترین فرازهای فلسفه.

فیلسوفان اصطلاحات تخصصی مبهم و زبان انحصاری خود را بسیار دوست می‌دارند. این نماد شما را به ترجمه‌های روشن و قابل درک از اصطلاحات فلسفی رهنمون می‌گردد.

و روی دیگر سکه - این نماد بیانگر مطالبی است که ممکن است بخواهید از ذهن خود پاک کنید - اما در برابر چنان وسوسه‌ای بایستید زیرا این افکار هنوز طرفدار دارند و بخشی از تاریخ فلسفه را تشکیل می‌دهند.

اینها سناریوهایی خیالی هستند که آن مسائل فلسفی را به شیوه‌ای «علمی» تر بررسی می‌کنند.

